

Referat, paneldiskussion Temadag - Øresund under overfladen *torsdag den 11. oktober 2012*

Ordfører: Peter Blanner, PBConsult/DSFMB

Deltagere i panelet:

Lone Loklindt, Miljøordfører RV

Peter Göransson, Miljöförvaltningen, Helsingborgs Stad

Michael Olesen, DN/Rambøll

Torben Hansen, Miljøordfører S (afbud)

Christina Abel, OCEANA (afbud)

Oplæg til diskussionen

I løbet af dagen er det blevet klart at Øresund er et enestående farvand, men samtidig også et fysisk dynamisk farvand.

Der blev lagt op en diskussion i panelet og i salen om de politiske visioner og holdninger til hvordan vi beskytter Øresunds naturværdier bedst muligt og hvorledes de eksisterende tiltag virker. Gør vi nok i dag fra dansk og svensk side for at bevare naturværdierne, og er der grundlæggende behov for yderligere undersøgelser? Endvidere er der behov for yderligere udpegelser af beskyttede områder i Øresund? Er etablering af en nationalpark i Øresund et realistisk mål?

Mere om Øresunds udfordringer

Øresund er et enestående farvand i et tætbeholdt område og er derfor et meget benyttet og udnyttet farvand, men trods dette har Øresund en forholdsvis god økologisk kvalitet. Trawlforbuddet er en del af forklaringen på, at fiskebestandene har bedre i Øresund. Det betyder at der fx landes der flere fisk fra Øresund end man samlet fisker i Kattegat - trods trawlforbuddet.

Et spørgsmål er dog om der er en fornuftig balance mellem udnyttelse og beskyttelse? Under overfladen trænger en del problemer sig på som vi må forholde os til:

- 1) Ålegræs vender ikke tilbage i den takt vi håber
- 2) Hestemusling har et betydeligt svigtende rekrutteringsgrundlag.
- 3) Haploppsamfundet er i kraftig tilbagegang
- 4) Torsk er også i foruroligende tilbagegang mens andre fisk som f.eks. ising findes i stort tal. Der mangler bestandsopgørelser
- 5) Marsvin er ikke i en del af Øresund som ellers vurderes at være et egnet habitat for marsvin

Hertil opfører niveauerne af næringsstofferne sig ikke som vi forventer og årsagen hertil og til de ovennævnte problemer er svær at forklare. Man har fx ikke kunne registrere nogen væsentlige ændringer i iltforholdende i Øresund, og ligeledes er temperaturændringerne i Øresund minimale.

Traditionelt ses der mest på 'bottom-up processer', altså ilt, hydrografi, næringsstoffer etc., men mangler fokus på hvordan ændringer sker i gennem hele fødekæden. Et eksempel fra dagens oplæg er dræbergoplens tilsyneladende voldsomme rolle i fødekæden. Dette er et eksempel på en 'top-down proces, men vi mangler generelt en forståelse for, og mere fokus på, 'top-down processer'. Fx i forbindelse med ålegræs og haplopssamfundet. Det faktum at der nu fanges store mængder af isinger i Øresund kunne være en vigtig brik i forståelsen af tilbagegangen af haplopssamfundet.

Det er kendt, at der foregår et ulovligt trawlfiskeri i Øresund. Omfang og konsekvens kendes ikke. Årsagen til at det fortsatte ulovlige trawlfiskeri kan foregå skyldes bl.a. en utilstrækkelig fiskerikontrol og et spørgsmål er hvad regeringen vil gøre for at stoppe det ulovlige fiskeri. Det blev dog pointeret, at der faktisk er blevet indført øget overvågning med fiskeriet. Det er også et tilbagevendende spørgsmål om lukkede/fredede områder overhovedet vil have en effekt på fiskebestandene.

Konklusioner:

- *For at få en bedre forståelse for mange af de fænomener i de marine økosystemer vi i dag står uforstående overfor, er det tvingende nødvendigt at se på top-down processer*
- *Der mangler fokus på fødekæder/fødekædestruktur og /mekanismer, idet der ikke er tilstrækkelig styr på processerne og interaktioner i de marine økosystemer.*
- *Der opfordres til at der tages fat om problemet med ulovligt trawlfiskeri i Øresund og at fiskerikontrollen øges.*

Øresunds forvaltning

I Øresund er der mange interesser i konflikt med hinanden, og det gælder derfor om at lokalisere/kortlægge "robuste" områder der kan sikre at forvaltningen af havområdet sker i overensstemmelse med en bevarelse og beskyttelse af en god tilstand

På land er arealer omhyggeligt planlagt, men det samme gør sig ikke gældende for de marine arealer. Indenfor kort tid skal direktiv om fysisk planlægning til havs implementeres og marin regionplanlægning er et element i havdirektivet. Men spørgsmålet er, hvem der for alvor står mål for et godt miljø og rig natur? Der er risiko for at den falder mellem flere stole og dermed fejler, også fordi der grundlæggende mangler et fælles mål for accepterede påvirkninger.

Havdirektivet placerer endvidere miljø som en søjle blandt mange andre interesser, fx energi, råstoffer etc. Der er en risiko for at miljø kommer til at stå i skyggen af andre interesser fordi man ikke i tilstrækkelig grad kender de mange processer i havet, og derfor har svært ved at prioritere og tilrettelægge forvaltningen. Hertil er indtrykket både fra Danmark og Sverige, at der afsættes få ressourcer til netop miljøplanlægning på havet, og der dermed er risiko for en underprioritering af indsatsen for havmiljøet. Et eksempel fra en svensk kommune viser, at der er 260 sagsbehandlere som arbejder med park og vej etc., heraf består miljø-forvaltningen af 50

personer, og ud af dem er to ansat til at arbejde med havet. Andre kommuner har slet ingen der dedikeret arbejder med forvaltning af havmiljøet.

Et andet eksempel på den skæve forvaltning af natur og miljøforhold for havet i Danmark, er kystzonen omkring København. I forbindelse med et større anlægsprojekt i Svanemøllebugten ved Københavns kommune vil der ske en opfyldning med byggejord og et 3 ha stort ålegræsområde ødelægges. Hertil skabes et stillestående område som bidrager til iltvind og svovlbrinte produktion i kystzonen. Projektet er et udtryk for at Øresund presses yderligere, og hertil et symptom på en manglende overordnede planlægning. Der er en skæv planlægning, at man i et projekt (fx Øresundsbroen) bruger mange ressourcer på at beskytte ålegræs, mens man i et andet fjerner det.

Byplanlægning og udbygning kan selvfølgelig være nødvendige og der vil skulle indgå kompromiser til ulempe for havmiljøet. Som udgangspunkt bør sådanne kompromiser dog danne grundlag for en offentlig debat på baggrund af åbne politiske prioriteringer.

Konklusioner:

- *Det forslås at Øresund udpeges til forsøgsområde for fysisk planlægning.*

Viden og formidling af havmiljøet

Generelt mangler der viden og formidling af livet under overfladen, dvs. den natur som ikke nødvendigvis kan erkendes så nemt som fx fugle, marsvin m.m. Uddannelse og viden om vores havmiljø og bæredygtig udvikling bør styrkes, fx med konkrete oplevelser i naturen, idet flere oplevelser kan skabe interesse og politisk engagement. Økoturisme på og i havet skal fremmes f.eks. med flere dykkerstier og shelters langs kysterne samt bedre adgang til kysterne.

Der efterlyses et generelt behov for flere oplevelser omkring havet og et større økonomisk råderum hos bl.a. gymnasierne således der kan gennemføres flere ture. Det blev pointeret, at gymnasiereformen i princippet burde give flere muligheder for bedre undervisning (grunduddannelse i natur/grønt klasseværelse). I beskyttelsen af havet er det nødvendigt, at de unge får en langt bedre forståelse af biologi og økosystemet.

Som netop beskrevet mangler der opmærksomhed og mere fokus på "Det Blå Danmark". Havmiljøet bør have en betydelig større stemme og der er behov for mere dialog. Grundlæggende mangler der en bred folkelig støtte til havmiljøet. Det opfordres til at alle, fagfolk, NGO'er og politikere m.m., er med til at skabe debat og folkelig støtte om beskyttelse af havet. Der må lægges mere arbejde i at fremme kendskab til behovet for beskyttelse af havmiljøet, og der bør gives flere kvalificerede indlæg til debatten på alle tilgængelige medier og formidlingsplatforme. Det opfordres til at alle engagerede at tage udfordringen op.

Konklusioner:

- *Alle, fagfolk, NGOer, politikere m.m., opfordres til at bringe vores havmiljø på dagsordenen.*
- *Miljøorganisationer er forpligtede til at komme med indlæg omkring det marine miljø.*

Øresund som nationalpark

Øresund udgør et unikt område som er særdeles egnet til en udpegning som marin nationalpark. Flere i det politiske miljø har det ønske og bakker op om en udpegning. Udpegning og beskyttelse er dog forbundet med økonomiske udfordringer, og det forventes derfor ikke at udpegningen sker indenfor nærmere fremtid. Det bør dog ikke forhindre, at Øresund alligevel beskyttes, fx ved at lægge flere ressourcer i udvikling af alternative fangstmetoder og udviklingen af bæredygtigt fiskeri. Et alternativ til en naturpark kunne også være at udpege flere områder uden trawlfiskeri. Fiskeriet kan dog ikke omlægges fra dag til dag.

Idéen om at udpege Øresund til naturreservat har været diskuteret i Øresundsvandsamarbejdet, og på den Svenske side arbejdes der videre i kommunerne. Der bør kunne iværksættes et bredt samarbejde mellem Danmark og Sverige i beskyttelsen af Øresund.

Øresund kunne også have potentiale som referenceområde for andre havområder, idet Øresund rummer en stor diversitet, mange forskellige habitater, dybder, bundtyper på et forholdsvis lille område og med et årelangt fravær af skadelig trawling.

I andre områder er der gode erfaringer med stenrev. I fremtiden skal der dog mere fokus på beskyttelsen af rev i forhold til etablering af nye rev. Det blev pointeret, at interaktionen mellem arterne er af stor betydning.

Konklusioner:

- *Det forslås at Øresund udpeges til nationalt referenceområde i forbindelse med miljøbeskyttelsestiltag og forskning i havmiljøet*

Forurening

Emnet forurening har ikke været berørt i løbet af dagen, men er ikke mindre vigtigt af den grund, og også på dette område mangler der viden, herunder eksempelvis indenfor støjforurening og kemikalier. Der var politisk opbakning til at politikerne adviseres om relevante miljøfaglige emner der skal på dagsordenen. Det er et håb, at fagfolk vil bidrage med viden om havforurening og hvordan det håndteres således irreversible påvirkninger undgås.